

การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

Teachers' Participation in the Academic Affairs Administration of a School under the Secondary Educational Service Area Office 2

เหมภัส เหลาแหลม¹ และ กัลยรัตน์ หล่อมนพรัตน์²

Hemmapat Laolaem¹ and Kunlayarat Lormanenoprat²

^{1,2}วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

อีเมล: chetsadakron@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
16 สิงหาคม 2564 30 กันยายน 2564 8 ตุลาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และเพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน ฤทธิยะวรรณาลัย 2 จำนวน 130 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ครูควรมีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการวางแผนการนิเทศการเรียนการสอน ความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของครู 3 ลำดับแรกคือ การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา การวัดและการประเมินผล และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน คือ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยทางการศึกษากับสถานศึกษาอื่น การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของครู, การบริหารงานวิชาการ

ABSTRACT

The research aimed to investigate the current status as well as the desired status of teachers' participation in the academic affairs administration in their school, and propose guidelines for the enhancement of teachers' participation. The sample group were 130 teachers and educational personnel at Rittiyawannalai School 2 under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office 2. The research tools included a set of questionnaires and interview. The data analysis was conducted by using descriptive statistics; percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) as well as content analysis.

The results revealed the current status of teachers' participation in the academic affairs administration in terms of curriculum development and the desired status of teachers' participation in education supervision, especially in instruction supervision planning, were at high level. The research found the top three needs assessment for their participation which including the research for educational development, educational measurement and evaluation, and development of learning resources, materials, and innovation as well as educational technology. The guidelines for the enhancement of teachers' participation in the school's academic affairs administration included the organization of activities that aimed to promote the sharing of research knowledge among other schools, the consistency of measurement and evaluation methods to the expected learning outcomes of each learning area, and the facilitation as well as the support of inside and outside learning resources. Finally, the school administrators were recommended to apply the research results to the enhancement of their teachers' participation in the school's academic affairs administration.

Keywords: Teachers' participation, Academic affairs

บทนำ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมี

ความสุขอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา (กมล ภู่อะเสริฐ, 2545) เช่นเดียวกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า เป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาทุกประเภท ทุกระดับการศึกษา มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาสามารถพิจารณาได้จากผลงานด้านการบริหารงานวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และส่งผลถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งโดยรวม ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของผู้บริหาร

การบริหารแบบมีส่วนร่วมถือเป็นรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการ กล่าวคือ นอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในสถานศึกษาแล้ว สมาชิกหรือบุคลากรในสถานศึกษาก็เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนให้สถานศึกษาก้าวไปข้างหน้าจึงมีองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพแก่หน่วยงาน โดยมุ่งหวังจะสร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจการปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผลงาน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสถานศึกษา (ธร สุนทรายุทธ, 2551) ยิ่งไปกว่านั้น ยังช่วยสร้างความรู้สึกรับรู้เป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ให้แก่บุคลากรทุกคนซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง (ยุทธศิลป์ พานนนท์, 2546 อ้างถึงในวีระศักดิ์ วงศ์อินทร์, 2557)

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มต่าง ๆ เป็นประเด็นที่มีผู้ศึกษาไว้มิใช่น้อย ผลการศึกษาต่างพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เช่น งานวิจัยของปาริชาติ สุนทร (2560) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครู และผู้แทนกรรมการสถานศึกษา นักวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับดีมากขณะที่ ญัฐรภา พวงจันทร์ (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียน นักวิจัยพบว่า ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมากกว่างานบริหารโรงเรียนด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป นอกจากนี้งานวิจัยในระยะต่อมาที่ศึกษาประเด็นเดียวกัน ได้แก่ งานของ มานิตย์ วงษา (2556) วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557) สุทธิรา เกษมราชภูร์ (2559) และวรรณวิจิตร ชลธารสีหวัฒน์ (2560) ต่างก็พบว่าครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในเรื่องต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดคล้อยไปในทางเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม แม้ผลงานวิจัยจะพบว่าสถานศึกษาต่างเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ แต่ก็ยังพบปัญหาในทางปฏิบัติหลายเรื่อง ได้แก่ การประเมินการใช้หลักสูตรขาด

ความต่อเนื่อง การมอบหมายงานให้ครูไม่ตรงตามความถนัด ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การไม่นำผลประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา การไม่ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน การส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนยังมีน้อย ครูไม่ให้ความร่วมมือในการบูรณาการรายวิชาต่าง ๆ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูขาดความต่อเนื่อง และครูต้องการพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จึงต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดดังกล่าว เพื่อนำประเด็นค้นพบที่น่าสนใจและจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเสนอต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการบริหารงานมีรูปแบบ เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย นักบริหารต้องเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการบริหารองค์กร การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่น่ามาใช้ในการบริหารองค์กร รวมถึงการบริหารสถานศึกษาซึ่ง ไพโรจน์ มินสาคร (2550) ประสาร พรหมณา (2553) และนนท์กิตติ แก้วกล้า (2553) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการให้สมาชิกในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ ด้วยความเป็นมิตรหรือด้วยมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน เน้นให้บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบและการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหา ทำให้เกิดความไว้วางใจในสังคมการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การดังที่ สมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545) จันทราณี สงวนนาม (2553) ได้

กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานใช้ทักษะความชำนาญในการทำงานอย่างเต็มที่ เสริมสร้างหลักการประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นภายในองค์กร ส่งเสริมบรรยากาศและการสื่อสารในองค์กร ลดความขัดแย้งภายในองค์กร ส่งผลให้องค์กรมีความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานด้านวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจอย่างเต็มที่ เพราะคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จะพิจารณาจากคุณภาพของงานวิชาการเป็นสำคัญ สถานศึกษาใดที่งานวิชาการมีความเข้มแข็ง หรือมีความเป็นเลิศย่อมเป็นที่ยอมรับและเป็นที่นิยมของผู้ปกครองและสังคม ดังนั้นการบริหารงานวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลทุกฝ่ายที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาในการบริหารงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและการประเมินผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษารวมถึงการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความเหมาะสมตามบริบทของการเปลี่ยนของสังคม ชาลินี ฉายรัตน์ (2550) การบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานที่มีความสำคัญมากที่สุดของการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดและเพื่อใช้เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากคู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้แบ่งโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งแต่ละด้านมีขอบข่ายของงานแยกย่อยออกไป สำหรับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบที่มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจากกฎกระทรวง งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545) ณรงค์ ผิวอ่อน (2550) และหาญณรงค์ กระจงจิตร (2558) ประกอบด้วย 1) งานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การวัดผล และประเมินผล 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี และ 7) การนิเทศการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้าดังกล่าวสร้างเป็นกรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น Exploratory Research มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการศึกษา

1.1 ครูโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 แบ่งเป็นข้าราชการครู 111 คน พนักงานราชการ 2 คน และครูอัตราจ้าง 7 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน

1.2 ผู้อำนวยการฯ รองผู้อำนวยการฯ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชนิด คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จำนวน 36 ข้อ โดยผลการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามมีค่าระดับความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89 และ 2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างปลายเปิด จำนวน 7 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ครูที่สถานศึกษาและนัดวันขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ตอบแบบสัมภาษณ์แนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างดี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ และสรุปในรูปตารางประกอบคำอธิบาย ส่วนความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ซึ่งเป็นวิธีการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) เพื่อใช้จัดลำดับความถี่ของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่า $PNI_{Modified}$ มากกว่า 0.2 ขึ้นไปถือว่ามีความต้องการจำเป็น

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และคะแนนเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์มีค่าสูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.58, \sigma=0.56$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาหลักสูตร ($\mu=3.93, \sigma=0.48$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ($\mu=3.06, \sigma=0.48$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\mu=4.19, \sigma=0.56$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การนิเทศการศึกษา ($\mu=4.30, \sigma=0.50$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตร ($\mu=4.10, \sigma=0.56$)

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

การมีส่วนร่วมของครูในการ บริหารงานวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.93	0.48	มาก	4.10	0.56	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.64	0.55	มาก	4.17	0.55	มาก
3. ด้านกระบวนการเรียนรู้	3.89	0.49	มาก	4.18	0.53	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.42	0.55	ปานกลาง	4.26	0.61	มาก
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา การศึกษา	3.06	0.48	ปานกลาง	4.15	0.54	มาก
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา	3.39	0.72	ปานกลาง	4.20	0.68	มาก
7. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.74	0.65	มาก	4.30	0.50	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.58	0.56	มาก	4.19	0.56	มาก

ในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าด้านที่มีค่า PNI มากกว่า 0.2 ซึ่งอยู่ในระดับความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการของครูมี 3 ด้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ คือ 1) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา (PNI 0.35) 2) ด้านการวัดและประเมินผล (PNI 0.24) และ 3) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (PNI 0.23)

ตารางที่ 2 ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

การมีส่วนร่วมของครู ในการบริหารงานวิชาการ	ค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ย สภาพที่ พึงประสงค์	PNI	ลำดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.93	4.10	0.04	7
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.64	4.17	0.14	4
3. ด้านกระบวนการเรียนรู้	3.89	4.18	0.07	6
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.42	4.26	0.24	2
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา	3.06	4.15	0.35	1
6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.39	4.20	0.23	3
7. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.74	4.30	0.14	5

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายดังนี้

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ครูมีส่วนร่วมในการบริหารมากที่สุดคือการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี ครุฑปักชี (2559) อาริรัตน์ ศรีชมภู (2559) น้ำอ้อย พุ่มเข็ม (2560) และเอื้ออารีย์ คำดี (2560) ที่ต่างพบว่าครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้านการพัฒนาหลักสูตรมากกว่าด้านอื่น ๆ นั่นเป็นเพราะหลักสูตร

การศึกษามีความสำคัญในแง่ที่เป็นทฤษฎี แนวคิด และหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในฐานะที่ครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้โดยตรง การที่ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ช่วยทำให้ครูเข้าใจถึงความสำคัญและทิศทางของหลักสูตร รวมถึงการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง ทั้งนี้ครูสามารถมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นการวางแผนการพัฒนา การวิเคราะห์หลักสูตร การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งวิธีการประเมินที่หลากหลายมีประสิทธิภาพและการวิเคราะห์ SWOT Analysis หลังการใช้หลักสูตรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและได้จัดการเรียนการสอนที่ดำเนินตามหลักสูตรที่ครูมีส่วนร่วมพัฒนาย่อมทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูตรงตามความต้องการของผู้เรียน และบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากกว่าการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ถูกกำหนดไว้แล้ว

ด้านสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ครูพึงประสงค์จะมีส่วนร่วมในการบริหารมากที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของประชุม บำรุงจิตร (2551) และสุลวิทย์ คนหาญ (2558) ทั้งนี้เพราะครูเห็นว่าสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้วยการนิเทศการศึกษาเพราะเป็นกระบวนการที่สำคัญในการให้คำแนะนำช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การนิเทศการศึกษายังมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการนิเทศการศึกษา เนื่องจากขวัญกำลังใจเป็นพลังทางด้านบวกที่ส่งเสริมให้คนมีความตั้งใจในการทำงาน กระบวนการนิเทศการศึกษาประกอบด้วยผู้บริหาร ครูที่มีความชำนาญในวิชาชีพหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำการนิเทศโดยใช้กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้ดังนี้

1. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การให้ครูทำวิจัยทางการศึกษาก็ดี ทำวิจัยในชั้นเรียนก็ดี ย่อมเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวม และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สอดคล้องกับพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2560) ที่กล่าวว่า การวิจัยทางการศึกษาเป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือปรับปรุง

การเรียนการสอนของครูเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยแนวทางให้ครูมีส่วนร่วมด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา คือ 1) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ที่เกิดจากการวิจัยกับสถานศึกษาอื่น 2) ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยสู่สาธารณะ ผ่านสื่อออนไลน์ 3) สร้างงานวิจัยที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 4) ผู้บริหารสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดทำวิจัยแก่ครูและบุคลากร และ 5) สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

2. ด้านการวัดและประเมินผล ทั้งนี้เพราะ การวัดและประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จึงต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวลักษณ์ บ่อเกิด (2560) ที่พบว่าครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เนื่องจากการวัดผลและประเมินผลจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นกระบวนการที่ช่วยตรวจสอบว่านักเรียนได้เรียนรู้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ สำหรับแนวทางให้ครูมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการด้านการวัดและประเมินผล มีดังนี้ 1) จัดอบรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนรู้ได้ 3) สนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการ การกำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดประเมินผลทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน 4) ใช้รูปแบบการบริหารงานคุณภาพ PDCA 5) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้หรือปัญหาที่พบเพื่อร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหา 6) สร้างความเข้าใจแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้ไปในทิศทางเดียวกัน

3. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา อาจเนื่องมาจากแหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เป็นส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ทั้งยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนส่งผลให้เรียนรู้ได้เร็วขึ้นมากกว่าการเรียนจากตำราเพียงอย่างเดียว ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการคิดสรร การใช้สื่อและการปรับปรุงพัฒนาให้มีความเหมาะสมต่อการจัดการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้ออารีย์ คำดี (2560) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนจึงสนับสนุนส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสามารถนำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีอยู่ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวก ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้สื่อการเรียนการสอนมากมายหลายชนิด เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าช่วยให้การจัดการเรียนการสอนสนุกสนานติดตามและเกิดประสิทธิภาพ เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนทำหน้าที่เป็นตัวกลางช่วยในการให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลครูต้องเลือกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของบทเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมากขึ้น เพื่อให้ครูนำศักยภาพที่ตนมีมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพราะนอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนแล้วยังทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอีกด้วย
2. ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการและการบริหารงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมพลัง
3. ควรอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น
4. ควรส่งเสริมให้มีการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่องในรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศเพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะต่อการเรียนรู้ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองตามความสามารถและความถนัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ เช่น กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ
2. ควรศึกษาผลการนำแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการว่าเกิดผลอย่างไรบ้าง
3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภู่งามเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : เมธีทิปส์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

- ชาลินี ฉายารัตน์. (2550). ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ณรงค์ ผิวอ่อน. (2550). ความต้องการการนิเทศงานวิชาการภายในสถานศึกษาของครูโรงเรียนใน
สังกัดเมืองพัทยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ณัฐภา พวงจันทร์. (2553). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).
- ธ สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป. กรุงเทพฯ: เนติพงษ์การพิมพ์.
- นันทกิตติ แก้วกล้า. (2553). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- น้ำอ้อย พุ่มเข็ม. (2560). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ
การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอบางปลาม้า จังหวัด
สุพรรณบุรี. วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้น
จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th>.
- ประชุม บำรุงจิตร์. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับความผูกพัน
ต่อโรงเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- ประสาร พรหมณา. (2553). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. วารสารธุรกิจปริทัศน์, 7(2), 25.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:
เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พัลลิเกชั่น.
- ปาริชาติ สุนทร. (2560). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- พิชิต ฤทธิ์จรรย. (2560). กระบวนการสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารราชภัฏสุ
ราษฎร์ธานี, 4(2),
- ไพโรจน์ มินสาคร. (2550). ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
รามคำแหง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ภาวิณี ครุฑปักชี. (2559). การมีส่วนร่วมของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเครือข่าย
กลุ่มคุ้งบางกะเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1.

- วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มานิตย์ วงษา. (2556). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนศาลาติกวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, วิทยาลัยทองสุข).
- เยาวลักษณ์ บ่อเกิด. (2560). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี. วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นจาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th>.
- วรรณวิจิตร ชลธารสีห์วัฒน์. (2560). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนมัธยม
วัดบึงทองหลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร.
วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นจาก
<http://www.edu-journal.ru.ac.th>.
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ
พรรณี).
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2545). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. วารสารข้าราชการครู. 22(1), 32.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและ
การจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศาสนาตามกฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550.
กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่ม
บางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- สุลวิทย์ คนหาญ. (2558). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนชุมชนวัด
เสด็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมวัน เขต 1. (สารนิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยปทุมธานี).
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หาญณรงค์ กระจงจิตร. (2558). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
เครือข่ายการศึกษากรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง

- เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- อารีรัตน์ ศรีชมภู. (2559). ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสายปัญญา
ในพระบรมราชินูปถัมภ์. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 11(2), 33-49.
- เอื้ออารีย์ คำดี. (2560). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
วัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2.
วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นจาก
<http://www.edu-journal.ru.ac.th>.